

Spletno posvetovanje o koordinaciji sistemov socialne varnosti v EU: pravice državljanov pri selitvi v Evropski uniji

Rezultate posvetovanja bomo upoštevali pri pripravah na morebitno revizijo pravil EU v zvezi s koordinacijo sistemov socialne varnosti. Gre za pobudo iz svežnja ukrepov na področju mobilnosti delovne sile, navedenih v delovnem programu Komisije za leto 2015 (http://ec.europa.eu/priorities/work-programme/index_en.htm).

POVEJTE NAM SVOJE MNENJE!

V tem javnem posvetovanju Evropske komisije lahko sodelujete posamezniki in organizacije.

ZA KAJ GRE?

Državljeni EU imajo pravico, da se zaposlijo v katerikoli državi EU¹ in tam tudi prebivajo.

Koordinacija sistemov socialne varnosti postavlja pravila za varstvo pravic državljanov, ki se selijo znotraj Evropske unije, in tako zagotavlja, da pri selitvi v drugo državo EU² ne izgubijo svojih pravic iz socialne varnosti. Ko se preselimo v drugo državo EU, da bi tam delali ali prebivali, bomo po vsej verjetnosti tudi zavarovani v tamkajšnjem sistemu socialne varnosti. Sistemi socialne varnosti se po državah razlikujejo, denimo glede vrste nadomestil, pogojev za upravičenost do nadomestil, načina izračuna nadomestil in višine prispevkov, ki jih je treba plačevati. Evropska unija je s svojo zakonodajo, zlasti z uredbo (ES) št. 883/2004, uvedla skupna pravila in načela, ki omogočajo koordinacijo pravic iz socialne varnosti, pridobljenih v različnih državah. Pravila denimo zagotavljajo, da smo lahko zavarovani samo v eni državi hkrati, da se naši zavarovalni dobi prištejejo zavarovalne dobe, pridobljene v drugi državi EU, in da nam nadomestila lahko izplačujejo v drugi državi EU.

Prva pravila EU za koordinacijo sistemov socialne varnosti so bila sprejeta leta 1958. Do danes so doživela številne dopolnitve, tudi glede področja uporabe, tako da se uporabljajo za več socialnih nadomestil in za dodatne skupine mobilnih oseb, tudi za družinske člane delovno aktivnih in delovno neaktivnih državljanov.

Evropska komisija zdaj preučuje novo posodobitev, da bi pravila koordinacije sistemov socialne varnosti uskladila s socialnim, ekonomskim in političnim dogajanjem v državah EU. Pozornost namenja predvsem dvema skupinama nadomestil, družinskim prejemkom in nadomestilom za brezposelnost. Zanima jo tudi mnenje deležnikov o pravilih koordinacije sistemov socialne varnosti, ki veljajo za napotene zaposlene in samozaposlene delavce.

O KATERIH PRAVILIH GOVORIMO?

Družinski prejemki

Družinski prejemki so vse storitve in denarna nadomestila, ki v skladu s predpisi države članice o socialni varnosti pomagajo kriti družinske stroške. Gre za zelo širok pojem, sem sodijo dodatki za vzgojo otrok in nadomestila, ki omogočajo staršu, da se posveti vzgoji majhnih otrok in lahko krije druge stroške nege in vzgoje otrok ali da delno nadomesti izgubljeni dohodek, ker je opustil poklicno dejavnost. Pravila koordinacije sistemov socialne varnosti urejajo tudi družinske prejemke, tj. otroške dodatke in nadomestila zaposlenim staršem za nego otrok(a).

Države priznavajo različne družinske prejemke. Od družinskih okoliščin bo odvisno, katera država bo pristojna za plačilo družinskih prejemkov. Če denimo zaposleni starš dela v eni državi EU in družina živi v drugi, bo

¹ Države EU so: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija, Slovaška, Španija, Švedska, Združeno kraljestvo. Pravila veljajo tudi za Islandijo, Lihtenštajn, Norveško in Švico.

² Pravila koordinacije sistemov socialne varnosti se uporabljajo v vseh državah EU ter v Islandiji, Lihtenštajnu, Norveški in Švici.

družinske prejemke navadno izplačevala država zaposlitve. Družinski člani se torej obravnavajo tako, kot da bi živeli skupaj s staršem v državi njegove zaposlitve. Pravila koordinacije prevladajo nad vsako zahtevo, ki jo glede prebivališča postavlja nacionalna zakonodaja o družinskih prejemkih.

Kadar otroci ne živijo v državi, v kateri je zaposleni starš zavarovan, in drugi starš živi in dela v državi, kjer prebivajo otroci, je družina lahko upravičena do nadomestil iz več kot ene države. To pa ne pomeni, da bo družina prejemke prejela dvakrat: po „prednostnih pravilih“ določijo tisto državo, ki je pristojna za izplačilo prejemkov. Več o prednostnih pravilih na spletišču:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=863>.

Nadomestila za brezposelnost

Pri obravnavi zahtevka za nadomestilo za brezposelnost morajo pristojni organi upoštevati zavarovalne dobe, pridobljene v drugih državah EU, če je od tega odvisna upravičenost do nadomestila. To velja tudi v primeru, kadar je bil delavec zelo kratek čas zaposlen v državi zadnje zaposlitve.

Sedanja pravila določajo: če delavec izgubi delo in v državi, v kateri vloži zahtevek za nadomestilo za brezposelnost, ni izpolnil dovolj dolge zavarovalne dobe, mora pristojni organ te države upoštevati še zavarovalne dobe oziroma dobe (samo)zaposlitve, pridobljene v katerikoli državi EU v skladu z njenimi predpisi. Govorimo o pravilu „seštevanja dob“.

Država, v kateri je vložen zahtevek za nadomestilo, mora pri ugotavljanju upravičenosti do nadomestila za brezposelnost upoštevati pravilo seštevanja dob zavarovanja oziroma (samo)zaposlitve iz drugih držav EU samo v primeru, da je vlagatelj zahtevka v tej državi tik pred tem takšno dobo izpolnil v skladu z zakonodajo, po kateri je vložil zahtevek za nadomestilo. Sedanja pravila ne določajo, kakšna dolžina zavarovalne dobe je potrebna, da se uporabi pravilo „seštevanja“.

Opozarjamo, da se načelo seštevanja dob uporablja za ugotavljanje upravičenosti do nadomestila, da pa se ne more uporabiti za izračun višine nadomestila. Načelo torej ne določa, da je treba izplačati višji znesek nadomestila.

Napotitev na delo

Če delodajalec napoti delavca na delo v drugo državo, bo delavec še vedno zavarovan po predpisih matične države, vendar morajo biti izpolnjeni pogoji, ki veljajo za napotene delavce. Po teh pogojih lahko delavec za svojega delodajalca, ki ima sedež v matični državi, opravlja delo v drugi državi največ 24 mesecev. Namen teh pravil je preprečiti, da bi se zaradi krajših obdobj zaposlitve v drugi državi pogostokrat menjal status zavarovanca v državi zavarovanja. Enake določbe se uporabljajo za samozaposlene osebe, ki v drugi državi začasno opravljajo enako ali podobno poklicno dejavnost.

ZANIMA NAS VAŠE MNENJE!

Vaše mnenje je bistveno za oceno obstoječih pravil. Morda ste se v čezmejnih okoliščinah znašli sami, ko ste delali ali živeli v državi, ki ni vaša matična država, morda želite samo povedati, kaj mislite o pravilih, ki se uporabljajo v teh primerih.

Svoje mnenje nam lahko pošljete od 14. julija do 6. oktobra 2015. Evropska komisija bo pripravila celovito in anonimno analizo odgovorov na vprašalnik in jo bo objavila na spletu.

KAKO SODELOVATI

Za izpolnitev vprašalnika (na voljo v vseh uradnih jezikih EU) boste potrebovali približno 20 minut.

VEČ O PRAVILIH EU GLEDE DRUŽINSKIH PREJEMKOV

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=863&langId=en>

VEČ O PRAVILIH EU GLEDE NADOMESTIL ZA BREZPOSELNOST

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=862>

Vprašanja o posvetovanju?

Pošljite jih po e-pošti na naslov:

EMPL-CONSULTATION-SOCIAL-SECURITY@EC.EUROPA.EU

Izjava o omejitvi odgovornosti

Ta dokument je zavezujoč le za službe Komisije, ki so ga pripravile, namenjen je komentarju ter ne vpliva na kakršnokoli končno odločitev Komisije.

Več o tem, kako bomo ravnali z vašimi osebnimi podatki in odgovori, si lahko preberete v **izjavi o varstvu podatkov**.

Zahvaljujemo se vam za sodelovanje v javnem posvetovanju, povejte zanj še drugim!

Začnimo torej ...